

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par elektroniskās naudas iestāžu darbības sākšanu, veikšanu un konsultatīvu uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2005/60/EK un Direktīvu 2006/48/EK un atceļ Direktīvu 2000/46/EK”

COM(2008) 627 galīgā redakcija – 2008/0190 (COD)

(2009/C 218/06)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 47. panta 2. punkta pirmo un trešo teikumu un 95. pantu 2008. gada 30. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par elektroniskās naudas iestāžu darbības sākšanu, veikšanu un konsultatīvu uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2005/60/EK un Direktīvu 2006/48/EK un atceļ Direktīvu 2000/46/EK”,

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 3. februārī. Ziņotājs — MORGAN kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (26. februāra sēdē), ar 156 balsīm par, 1 pret un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. Līdz ar elektroniskas datu apstrādes pakāpenisku piemērošanu finanšu pakalpojumiem varētu secināt, ka mums jau ir elektroniskā nauda. ATM iekārtās, tirdzniecības termināļos un citāda veida maksāšanas ierīcēs nolasa un elektroniski apstrādā čekus un nolasa debetkartes un kredītkartes. Visi minētie lietojumi balstās uz bankas kontā pieejamo kredītu, ko var ierobežot noguldījumi vai noteikt banka (piem., kredītkartēm). Banka vienmēr ir veikusi pārbaudi, lai noteikta klienta kredītspēju un labticīgumu, un attiecīgi ir izsniegusi čeku grāmatīņas, debetkartes un kredītkartes. Elektroniskās kredītsistēmas pieejamība ir atkarīga no kredītspējas. Daudzas iedzīvotāju grupas — tie, kam nav darījumu konta vai kuriem ir zema kredītspēja — nav tiesīgas izmantot elektronisko kredītsistēmu.

1.2. Elektroniskā nauda (e-nauda) ir pavisam kas cits. Tā nav atkarīga no kredīta, bet ir jāveic priekšapmaksa. Priekšapmaksu tad konvertē elektroniskā aizstājējā skaidrajai naudai, kas glabājas elektroniskajos informācijas nesējos, kurus pārvalda e-naudas emitents. Elektroniskais informācijas nesējs, kurā glabājas priekšapmaksa, var būt gan portatīvs (parasti priekšapmaksas kartes veidā), gan caur internetu tiešsaistē pieejams reģistrs. E-nauda dod iespēju veikt bezskaidras naudas maksājumus mazākos (parasti) apmēros daudzveidīga vidē, piemēram, tirdzniecības vietās vai tiešsaistē, izmantojot mobili tālruni vai internetu. E-nauda nav tieši saistīta ar kredītspēju. Vienīgais nosacījums ir spēja veikt priekšapmaksu.

1.3. E-nauda nekad nespēs apmierināt visas tās vajadzības, ko spēj nauda. Tā neaizstās zem gultas glabātu kasti ar 500 EUR banknotēm, bet tai vajadzētu veikt tos darījumus, kādēļ mēs nēsājam līdz banknotes un monētas. Diemžēl e-naudas ieviešana līdz šim ir noritējusi ļoti lēni. Sekmīgās iniciatīvas ir saistītas ar informācijas sabiedrības sasniegumiem. E-naudai būtu jāattīstās paralēli informācijas sabiedrībai. Tai vajadzētu būt informācijas sabiedrības naudai. Tās pieņemšana būs atkarīga no iniciatīvām uzņēmējdarbībā un no tehniskajiem jauninājumiem informācijas sabiedrībā. Šīs direktīvas mērķis ir likvidēt šķēršļus izgudrojumiem un inovācijai. EESK atbalsta minēto mērķi.

1.4. Pagājušā gadsimta 90. gadu beigās Komisija konstatēja, ka elektroniskās naudas emitenti ir saistīti ar kredītiestādēm, un meklēja iespējas paplašināt to uzņēmumu loku, kas sniedz minētos pakalpojumus. Tirgus attīstīšanas nolūkā Komisija ieviesa direktīvu par elektronisko naudu (2000/46/EK) (EMD), lai atvieglotu e-naudas tirgus pieejamību iestādēm, kas nav kredītiestādes.

1.5. EMD mērķis bija izveidot reglamentējošu režīmu, kas atbilst ar jaunajām e-naudas iestādēm saistītā riska pakāpei un kas veicinātu tehnoloģijas attīstību un inovāciju. Rezultāti nav bijuši īpaši sekmīgi. E-nauda joprojām ir tālu no tā, lai sniegtu visu iespējamo labumu, kāds bija paredzēts, un to vēl neuzskata par skaidras naudas ticamu alternatīvu.

1.6. Tāpēc Komisija ir uzsākusi visaptveroši pārskatīt norises saistībā ar e-naudu. Komisija ir secinājusi, ka EMD daži noteikumi ir kavējuši elektroniskās naudas tirgus attīstību, traucējot tehnoloģiskajām inovācijām. Apspriežu un izvērtēšanas gaitā tika noteiktas divas galvenās problēmas. Pirmā problēma ir saistīta ar e-naudas neskaidro definīciju un EMD darbības jomu. Otrā problēma attiecas uz tiesisko regulējumu, ar ko paredz uzraudzības režīmu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas noteikumu piemērošanu e-naudas pakalpojumiem. Secinājums bija tāds, ka jāgroza gandrīz visi EMD izklāstītie noteikumi, tādēļ tika pieņemts lēmums aizstāt spēkā esošo direktīvu ar jaunu direktīvu, kuras projekts (COM(2008) 627 galīgā redakcija) ir šā atzinuma temats.

1.7. Minētās direktīvas mērķis ir sekmēt jaunu, inovatīvu un drošu elektroniskās naudas pakalpojumu izstrādi, nodrošināt tirgus pieejamību jauniem dalībniekiem un veicināt visu tirgus dalībnieku reālu un efektīvu konkurenci. EESK uzskata, ka minētā iniciatīva ir savlaicīga, tāpēc ka kopš pēdējās desmitgades beigām ievērojami ir pieaugusi patērētāju iesaistīšanās informācijas sabiedrībā un šobrīd ir slēpts un neapmierināts pieprasījums pēc patērētāju interesēm atbilstoša aprīkojuma e-naudas jomā. Direktīvā izklāstītie pasākumi ir paredzēti, lai likvidētu šķēršļus uzņēmējdarbības iniciatīvām, kas var apmierināt minēto pieprasījumu.

1.8. Jauna reglamentējoša režīma ieviešana finanšu sektorā ir potenciāla problēma, ņemot vērā krīzi banku sistēmā un vispārējo satraukumu par banku reglamentēšanas neefektivitāti. Neraugoties uz minētajām problēmām, EESK ir gandarīta, ka ierosinātais režīms ir atbilstošs un samērīgs. Jaunie noteikumi neattiecas uz bankām, kas bija par kredītu krīzi atbildīgās iestādes; prasība par sākotnējā kapitāla samazināšanu tikai samazina šķēršļus iekļuvei tirgū; e-naudas iestādes kapitāla rezerves būs proporcionālas banku rezervēm; līdzekļi pakalpojumu izmantotāju prasībām būs īpaši nodrošināti ar ierobežota apmēra ieguldījumiem; paredzētās naudas summas ir minimālas. Lai e-iestādes kļūtu par reālu spēku maksājumu tirgū, atsevišķi direktīvas noteikumi ir jāgroza atbilstoši gūtajai pieredzei.

1.9. EESK izsaka bažas par patērētāju tiesību aizsardzību un mudina Komisiju grozīt minēto direktīvu attiecībā uz skaidras naudas ieguldījumu ierobežojumiem, saņemto summu tūlītēju konvertēšanu e-naudā, skaidras naudas plūsmas nodrošināšanu hibrīdās iestādēs un nodevas par e-naudas līgumu priekšlaicīgu izbeigšanu atcelšanu.

1.10. Nauda ir anonīma. Vienkārši darījumi ar skaidru naudu neatklāj maksātāja personību. E-naudas sistēmas var būt anonīmas un identificējamās. Lielākā uzkrājamā summa EUR 500 apmērā padarītu e-naudu pievilcīgāku potenciālajiem lietotājiem, jo īpaši tiem, kam nav darījumu konta vai kuriem ir zema kredītpēja. Lai gan šādi summai nevajadzētu radīt nesamērīgu risku attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu salīdzinājumā ar risku, kāds ir iespējams ar lielām skaidras naudas summām, pret ierosināto limitu tomēr ir daži iebildumi.

1.11. Monētām un banknotēm ir ražošanas izmaksas un tās rada pārvaldības un kontroles izmaksas bankām un tirgotājiem. Acīmredzams, ka ES iedzīvotāji joprojām ir uzticīgi skaidrai naudai kā maksāšanas līdzeklim un vērtības uzkrājumam. Pašreizējā nenoteiktības periodā apgrozībā krasi palielinās banknošu skaits.

1.12. Šī direktīva pati par sevi neizmainīs tendenci. Tā likvidēs šķēršļus uzņēmējdarbības un tehnoloģiju inovācijai. Neviens nav spējīgs likt sabiedrībai izmantot e-naudu. Bankas spēj uzņemties vadību šajā jomā, bet, izņemot Beļģiju un tās *Proton* karti, tās nav guvušas vērā ņemamus panākumus. Dati par braukšanas kartēm, telefona sarunu kartēm un tirdzniecību internetā skaidri parāda, ka informācijas sabiedrības lietojumos ir tendence paplašināt e-naudas izmantošanu. Bez tam e-nauda bieži ir citu uzņēmumu produkts, tāpēc emitents bieži var būt hibrīds uzņēmums, kas darbojas ne tikai ar e-naudu. Šī e-naudas un citādu darījumu modeļu saikne ir ļoti nozīmīga e-naudas radīšanai. Direktīva ir izstrādāta, lai veicinātu šādas norises, un tāpēc EESK to atbalsta.

1.13. Nozīmīga problēma ir radusies saistībā ar naudas atmazgāšanas apkarošanas regulējuma izstrādi. EESK nevar akceptēt to, ka divās direktīvās ir noteikti atšķirīgi limiti. Tas rada nepieņemamu juridisku konfliktu. Ja par noteicošajiem ir uzskatāmi šajā direktīvā noteiktie limiti, ir jāgroza Naudas atmazgāšanas apkarošanas direktīva.

1.14. EESK mudina visas dalībvalstis pieņemt pozitīvu nostāju, īstenojot jauno direktīvu. Svarīgi ir nodrošināt, ka noteikumus izstrādā, apspriežoties ar nozari, un ka tie nav apgrūtināši ne e-naudas emitentiem, ne viņu klientiem, tā kā iesaistītās naudas summas ir minimālas. Saskaņā ar pieņemto pieeju valstu iestāžu kompetencē ir vai nu atbalstīt vai iznīcināt šo nepieredzējušo nozari. EESK uzskata, ka minētā nozare būtu jāatbalsta visās dalībvalstīs.

1.15. Minētā direktīva ir ļoti svarīga. Tai ir potenciāli tālejošas sekas. EESK mudina pašreizējos un iespējamus dalībniekus e-naudas nozarē vēlreiz izvērtēt savas priekšrocības, trūkumus, iespējas un apdraudējumu, ņemot vērā minēto direktīvu. Tirdzniecībā tiek dota otrā iespēja.

2. Ievads.

2.1. Direktīvas 2.2., 2.3. un 2.4. punktā ir izskaidrotas elektroniskās naudas (e-naudas) galvenās iezīmes un tās saistība ar informācijas sabiedrību. Ir ļoti daudz piemēru tam, kā patērētāju iesaistīšanās informācijas sabiedrībā noved pie e-naudas pieņemšanas.

2.2. Tipisks piemērs ir *RFID* ⁽¹⁾ kartes izmantošana. *RFID* mikroshēma spēj reģistrēt naudas vienību vērtību un tāpēc to plaši izmanto piekļuvei transporta sistēmām. Honkongā 1997. gadā tika ieviesta *Octopus* karte. Tā ir bezkontakta viedkarte, kurā elektroniski uzglabāto summu iespējams papildināt. Minēto karti izmanto kā maksāšanas sistēmu gandrīz visos Honkongas sabiedriskā transporta līdzekļos un papildus iepriekš minētajam to izmanto arī maksāšanai attiecīgi tuvējos veikalos, universālveikalos, ātrās ēdināšanas restorānos, automašīnu stāvvietās, tirdzniecības automātos utt. Aptuveni 95 % Honkongas iedzīvotāju izmanto minētās kartes. Šis piemērs parāda, kā patērētāju iekļaušanās informācijas sabiedrībā veicina e-naudas izplatīšanos. Londonas sabiedriskajā transportā šobrīd vispārēji lieto *Oyster* bezkontakta *RFID* karti. Lietotāji paredz, ka minēto karti ieviesīs arī laikrakstu stendos, nelielos veikalos un ātrās ēdināšanas vietās transporta mezglu un staciju apkaimē. Tas ir noteikti sagaidāms gan AK, gan pārējās dalībvalstīs, jo *RFID* karšu izplatība aizvien palielinās.

2.3. Vēl viens plaši izplatīts piemērs ir mobilā telefona priekšapmaksas sarunu karte, ko jau var izmantot samaksai par ļoti daudzveidīgiem pakalpojumiem, piemēram, palīdzības līnija datorproblēmu gadījumā, dalība konkursos, ziedojumi labdarībai, interaktīvas spēles, izklaide pieaugušajiem, informācijas pakalpojumi. Tāpat kā priekšapmaksas braukšanas kartes, arī priekšapmaksas sarunu kartes uzskatāmas par e-naudu, ja tajā uzkrāto vērtību pieņem ne tikai attiecīgais transporta vai sakaru operators, bet arī citi uzņēmumi.

⁽¹⁾ *RFID* — radiofrekvenču identifikācija — ir izmantota elektroniska mikroshēma, ko var iestrādāt dažādos informācijas nesējos, piemēram, izstrādājumu birkās vai personu identifikācijas kartēs. Mikroshēmu nolasa ar bezvadu nolasītāju, un tam tikai jāpieskaras attiecīgajai kartei. Tas ir t.s. "bezkontakta" lietojums. Piekļuves kartes, ko izmanto EESK, lai iekļūtu attiecīgajās ēkās, ir *RFID* kartes.

2.4. Arī internets veicina e-naudas lietošanu, jo e-nauda spēj apmierināt divas ļoti svarīgas vajadzības. Lielākā daļa lietojumu internetā gan uzņēmumiem, gan patērētājiem paredz darījumus ar pārskaitījumu kredītā. Personas, kam nav darījumu konta, tiek automātiski izslēgtas, jo viņām nav ne kredītkaršu, ne debetkaršu. Izmantojot e-naudu, viņi var izmantot interneta sniegtās priekšrocības. Ievērojami pieaudzis ir arī patērētāju savstarpējo darījumu (C to C) skaits internetā, ko veicina dažādas izsoļu vietnes internetā, piemēram, *E-Bay*. Patērētājiem savstarpēji nav iespējams veikt darījumu, izmantojot kredītkarti vai debetkarti. Maksājuma ir jābūt drošā e-naudā. Minētā iemesla dēļ ir izveidotas sistēmas, piemēram, *PayPal* ⁽²⁾, kam ir simbiotiska saistība ar *E-Bay*.

2.5. Dati par braukšanas kartēm, telefona sarunu kartēm un tirdzniecību internetā skaidri parāda, ka informācijas sabiedrības lietojumos paplašinās e-naudas izmantošana. Bez tam e-nauda bieži ir citu uzņēmumu produkts, tāpēc tās emitents bieži var būt hibrīds uzņēmums. Šī e-naudas un citādu darījumu saikne ir ļoti nozīmīga e-naudas radīšanai un tāpēc ir izstrādāta minētā direktīva.

2.6. Kredītiestādēm, piemēram, bankām, ir visas nepieciešamās iezīmes, lai tās kļūtu par e-naudas emitentiem, un tās darbojas atbilstoši attiecīgam reglamentējošam režīmam. Zināmā mērā kredītiestādes jau ir uzņēmušās iniciatīvu. *Proton* karte Beļģijā ir banku konsorcijs produkts. Minētajā kartē ir apvienotas debetkartes un naudas kartes funkcijas, un to plaši izmanto Beļģijas banku klienti. Cerams, ka apgrozībā nonāks vairāk šādu kombinēto karšu, kurām ir uz *RFID* tehnoloģiju balstīta bezkontakta e-naudas funkcija. Diemžēl jāatzīst, ka ir acīmredzams interešu konflikts starp e-naudu un kredītiestāžu citām produktu līnijām, piemēram, kredītkartēm un debetkartēm.

2.7. Skaitļi, kas liecina par pilnībā licencētu e-naudas iestāžu ierobežoto skaitu (20 e-naudas iestādes un 127 struktūras, kam piešķirts atbrīvojums) vai emitētās e-naudas nelielo apjomu (šobrīd e-nauda ES kopsummā ir 1 miljarda EUR apmērā salīdzinājumā ar vairāk nekā 600 miljardiem EUR skaidrā naudā), pierāda, ka lielākajā daļā dalībvalstu e-nauda vēl nav īsti ieviesta. Bez tam kopš *euro* ieviešanas 2002. gadā apgrozībā esošās skaidrās naudas apjoms ir pastāvīgi palielinājies.

⁽²⁾ *PayPal* uzsāka darbību kā AK Finanšu pakalpojumu iestādes reglamentēta e-naudas iestāde. Kopš tā laika *PayPal* ir kļuvis par kredītiestādi un tā reģistrētā adrese ir Luksemburgā.

2.8. Tāpēc Komisija ir uzsākusi visaptveroši pārskatīt norises saistībā ar e-naudu. Apspriežu un izvērtēšanas gaitā tika noteiktas divas galvenās problēmas saistībā ar EMD. Pirmā problēma bija saistīta ar e-naudas neskaidro definīciju un EMD darbības jomu. Otrā problēma attiecas uz tiesisko regulējumu, ar ko paredz uzraudzības režīmu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas noteikumu piemērošanu e-naudas pakalpojumiem.

2.9. Bez tam līdz 2009. gada novembrim stāties spēkā Maksājumu pakalpojumu direktīva (PSD) 2007/64/EK. PSD nozīmē ir tāda, ka ar to nosaka īpašu režīmu maksāšanas iestādēm, kas ir analogs e-naudas iestādēm paredzētajam režīmam. PSD nav savietojama ar EMD, tāpēc turpmāk palielināsies juridiskā nenoteiktība, ja vien netiks pārskatīts ar EMD noteiktais spēkā esošais režīms.

2.10. Secinājums no visa iepriekš minētā ir tāds, ka jāgroza gandrīz visi EMD izklāstītie noteikumi, tādēļ ir pieņemts lēmums aizstāt spēkā esošo direktīvu ar jaunu direktīvu, kuras projekts ir šā atzinuma temats.

3. Direktīvas kopsavilkums.

3.1. Minētās direktīvas mērķis ir sekmēt jaunu, inovatīvu un drošu elektroniskās naudas pakalpojumu izstrādi, nodrošināt tirgus pieejamību jauniem dalībniekiem un veicināt visu tirgus dalībnieku reālu un efektīvu konkurenci. Paredzams, ka jauninājumi maksājumu tirgū dos reālas priekšrocības patērētājiem, uzņēmumiem un tautsaimniecībai kopumā, turpretī ar radošiem risinājumiem būtu jāveicina maksājumu ātrums, ērta lietošana un jauna funkcionalitāte 21. gadsimta e-sabiedrībai.

3.2. Direktīva ir paskaidrota elektroniskās naudas definīcija: elektroniskā nauda ir monetāra vērtība, kura ir prasījums pret emitentu un kuru uzglabā elektroniski un emitē, saņemot naudas līdzekļus (2.2. pants). Tā neattiecas uz viena nolūka (noslēgtas sistēmas) priekšapmaksas instrumentiem, kuru izmantošana ir ierobežota (1.3., 1.4. pants).

3.3. Jaunās direktīvas darbības joma atvieglo iekļuvi tirgū, tāpēc ka tā piemērojama daudzfunkcionālu (nenoslēgtas sistēmas) elektronisko vērtspapīru, piemēram, RFID karšu un mobilā telefona priekšapmaksas sarunu karšu, emitentiem un attiecas arī uz serverī pieejamu e-naudu.

3.4. E-naudas iestāžu darbība plašāk ir noteikta 8. un 9. pantā. Tajos norādīti divi aspekti. Pirmkārt, ir noteikts, ka var piedāvāt vairāk maksājumu pakalpojumu, kā izklāstīts PSD pielikumā, ieskaitot kredītu piešķiršanu, papildpakalpojumu sniegšanu un maksājumu sistēmu pārvaldību. Otrkārt, ir atzīts, ka

e-naudas emitenti parastās uzņēmējdarbības ietvaros var veikt arī citu darbību, piemēram, mazumtirdzniecību vai telekomunikāciju. Pēdējos minētajos gadījumos vairs nevajadzēs izveidot atbilstošu e-naudas iestādi. Turpretī vajadzēs nodrošināt e-naudas aizsardzību atbilstoši PSD noteikumiem. Atļaujai izveidot šādas hibrīdas e-naudas iestādes vajadzētu veicināt e-naudas emisijas pieaugumu.

3.5. Tiesības atgūt ieguldītos līdzekļus ir patērētāju tiesību aizsardzības iezīme. Tās ir precizētas 5. pantā: dalībvalstis nodrošina, lai pēc turētāja pieprasījuma elektroniskās naudas emitenti jebkurā laikā un par nominālo vērtību atļidzinātu turējumā esošās elektroniskās naudas monetāro vērtību. Minētais noteikums ir radījis problēmas mobilo telefonsakaru operatori, ja priekšapmaksa ir bijusi par telefona sakaru pakalpojumiem ar iespēju izmantot to arī mazumtirdzniecībā, bet tagad uz tiem attiecas 5. panta noteikumi.

3.6. Uzraudzības režīmam parasti piemēro PSD attiecīgo pantu noteikumus. Tomēr ir paredzēti īpaši noteikumi, lai režīms būtu samērīgs ar saistīto risku. Tādēļ jāņem vērā daudzi aspekti.

3.6.1. EMD ir noteikts, ka e-naudas iestādes sākotnējam kapitālam vajadzētu būt 1 miljonam EUR. Tagad to uzskata par pārmērīgi lielu salīdzinājumā ar saistīto risku un šķēršļiem veidot inovatīvus MVU elektroniskās naudas jomā. Jaunajā direktīvas projektā nepieciešamais sākotnējais kapitāls ir samazināts līdz 125 000 EUR.

3.6.2. Papildus sākotnējam kapitālam e-naudas iestādēs jābūt pašu kapitālam, kas ir proporcionāls to nenokārtotajām saistībām. EMD tas bija noteikts 2 % apmērā. Jaunā prasība ir 5 %, kas samazinās, pieaugot apjomam, un to piemēro lielākajai no summām starp nesegto elektronisko naudu un mēneša maksājumu apjomu.

3.6.3. Ir noteikti ierobežojumi pašu kapitāla ieguldījumam, kas atbilst apgrozībā esošajai elektroniskajai naudai, bet tikai tādā gadījumā, ja emitents veic cita veida uzņēmējdarbību, kas nav saistīta ar maksājumu darījumiem (9. pants).

3.6.4. Ierosinātie grozījumi attiecībā uz noteikumiem par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, kas paredzēti ar Trešajā naudas atmazgāšanas apkarošanas direktīvā noteikto režīmu, atbilst uzņēmumu vajadzībām un nozares praksei. Limits e-naudas vērtībai, ko vienā reizē var apmainīt pret skaidru naudu, ir paaugstināts no EUR 150 līdz EUR 500 (16. pants).

3.6.5. Ar EMD dalībvalstīm tika atļauts atcelt daudzas prasības saistībā ar atļauju piešķiršanu, lai veicinātu jaunu dalībnieku iekļauvi tirgū un inovāciju. Minētos atbrīvojumus dalībvalstis piemēroja nekonsekventi, radot nelīdzvērtīgus konkurences apstākļus tirgus dalībniekiem. Saskaņā ar jauno režīmu atbrīvojumi saglabājas (10. pants), bet, kā noteikts PSD attiecīgajos pantos, e-naudas iestādes, kam piemērots atbrīvojums, nedrīkst darboties citā dalībvalstī. Citiem vārdiem sakot, ja ir piemērots atbrīvojums, nekādas atļaujas netiek piešķirtas.

4. Ekonomikas un sociālie aspekti.

4.1. EESK ir ļoti ieinteresēta virzībā uz Lisabonas stratēģijas mērķu sasniegšanu. Komiteja atbalsta ierosināto direktīvu, tāpēc ka tajā pausts atbalsts Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības stratēģijas mērķu sasniegšanai, cita starpā izmantojot tehnoloģijas jauninājumus, uzņēmējdarbības iniciatīvas, radošumu internetā un MVU veidošanu, kas veicina 21. gadsimta e-sabiedrības attīstību.

4.2. Jauna reglamentējoša režīma ieviešana finanšu sektorā ir potenciāla problēma, ņemot vērā krīzi banku sistēmā un vispārējo satraukumu par banku reglamentēšanas neefektivitāti. Neraugoties uz minētajām problēmām, EESK ir gandarīta, ka ierosinātais režīms ir atbilstošs un samērīgs šādu iemeslu dēļ:

— noteikumi ir paredzēti inovatīviem MVU maksājumu nozarē. Nesenās banku krīzes iemesls ir kredītriski, ko bija uzņēmušās bankas. E-naudas iestādēm nebūs atļauts piešķirt kredītu, pamatojoties uz izmantotāju līdzekļiem, lai neradītu risku;

— prasība par pašu kapitālu (skat. 3.6.1. un 3.6.2. punktu iepriekš) nodrošina, ka sākotnējais kapitāls EUR 125 000 apmērā palielinās proporcionāli pašu līdzekļu vērtības pieaugumam. Prasība par sākotnējā kapitāla samazināšanu tikai samazina šķēršļus iekļuvei tirgū. Direktīvā ir noteiktas ieviešanas kapitāla prasības lielākiem pašu līdzekļiem;

— e-naudas iestādes kapitāla rezerves būs proporcionālas banku rezervēm un līdzekļi pakalpojumu izmantotāju

prasībām būs īpaši nodrošināti ar ierobežota apmēra ieguldījumiem;

— paredzētās naudas summas ir minimālas. Lai e-iestādes kļūtu par reālu spēku maksājumu tirgū, atsevišķi direktīvas noteikumi ir jāgroza atbilstoši gūtajai pieredzei.

4.3. EESK izsaka bažas par patērētāju tiesību aizsardzību un aicina Komisiju izdarīt minētajā direktīvā šādus grozījumus.

4.3.1. Ierobežojumi skaidras naudas ieguldījumiem šobrīd attiecas tikai uz hibrīdām e-naudas iestādēm. Lai palielinātu klientu drošību, tie būtu jāpiemēro visām e-naudas iestādēm.

4.3.2. E-naudas iestādes nedrīkst pieņemt klientu naudu kā noguldījumus. Saņemtā nauda nekavējoties būtu jākonvertē e-naudā. Tāds drošības pasākums direktīvā nav paredzēts.

4.3.3. Direktīvas 9. pants būtu jāgroza, lai precizētu prasību par to, ka pašu līdzekļi, kas atbilst apgrozībā esošajai e-naudai, hibrīdajās iestādēs būtu īpaši jāaizsargā.

4.3.4. Ar 5.4. pantu ir atļauts neuzlikt nekādu nodevu par atlīdzināšanu, līgumam beidzoties, bet ar 5.5. pantu ir paredzēta nodeva par līguma priekšlaicīgu izbeigšanu. Pēdējais minētais noteikums būtu jāatceļ, jo nav nekādas atšķirības starp atlīdzināšanu līguma darbības laikā un tam izbeidzoties, un ļoti iespējams, ka tas radīs līgumu izbeigšanas modeli, kurš būs pretrunā uzraudzības noteikumam zināt klientu.

4.4. Attieksme pret skaidru naudu ES dalībvalstīs ir ļoti atšķirīga, tāpat kā attieksme pret tehnoloģijas jauninājumiem. E-pasta un interneta ieviešanas līmenis var sniegt zināmas norādes par e-naudas iespējamu akceptēšanu. Vēl viens faktors būs mazumtirdzniecības un pakalpojumu nozares attīstība. Lielāki uzņēmumi droši vien pirmie pieņems e-naudu. Minēto, kā arī citu iemeslu dēļ saistībā ar sabiedrības viedokli dalībvalstīs nevajadzētu sagaidīt, ka e-naudas ieviešana visā ES notiks vienlīdz ātri.

4.5. No aptuveni 20 šobrīd akreditētajām e-naudas iestādēm 15 ir akreditētas AK. To ir veicinājusi AK Finanšu pakalpojumu iestādes (FSA) labvēlīgā politika attiecībā uz e-naudu. FSA ir apspriedusies ar nozari, lai nodrošinātu AK noteikumu darbības spēju praksē. Minētajā jomā ir gūti panākumi. EESK mudina visas dalībvalstis pieņemt pozitīvu nostāju, īstenojot jauno direktīvu. Šāda nostāja veicinātu e-naudas pieņemšanu visā ES.

4.6. EESK pauž ievērojamas bažas arī attiecībā uz noteikumu izstrādi saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu. Trešajā AML direktīvā ir iekļauts pants, ar ko dalībvalstīm piešķir tiesības nepiemērot klienta uzticamības pārbaudes (CDD) pasākumus vai atlikt tos attiecībā uz e-naudu (vienkāršotā CDD), ja maksimālā ierīcē elektroniski uzglabātā summa nepārsniedz EUR 150 gadījumā, kad summu nav iespējams papildināt, un EUR 2 500 kalendārajā gadā, kad summu iespējams papildināt. Attiecīgie limiti gan PSD, gan EMD pārskatīšanas ierosinājumā ir EUR 500 un EUR 3 000. EESK nevar akceptēt to, ka divās direktīvās ir noteikti atšķirīgi limiti. Tas rada nepieņemamu juridisku konfliktu. Ja par noteicošajiem ir uzskatāmi šajā direktīvā noteiktie limiti, ir jāgroza Naudas atmazgāšanas apkarošanas direktīva.

4.7. Skaidra nauda ir anonīma. Vienkārši darījumi skaidrā naudā neatklāj maksājumu veicošo personu. E-naudas shēmas var būt gan anonīmas, gan identificējošas. Dalībvalstu problēma

saistībā ar EMD ieviešanu bija KYC (*know your client* — pazīsti savu klientu) principa pārmērīga piemērošana. Zemas vērtības darījumos daudzi lietotāji vēlēties saglabāt anonimitāti. EMD īstenošanas AK raksturīga iezīme bija tā, ka KYC pasākumi netika piemēroti līdz tam, kamēr klients nebija sasniedzis būtisku darbības līmeni. Elektroniski uzglabātās naudas palielinātajam limitam EUR 500 apmērā vajadzētu padarīt e-naudu pievilcīgāku potenciālajiem lietotājiem, jo īpaši tiem, kam nav darījumu konta vai kuriem ir zema kredīspēja. Lai gan šādi summai nevajadzētu radīt nesamērīgu risku attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu salīdzinājumā ar risku, kāds ir iespējams ar lielām skaidras naudas summām, pret ierosināto limitu tomēr ir daži iebildumi.

4.8. E-nauda veicina finansiālo integrāciju. Sabiedrībā, kas virzās uz to, ka maksājums tiks veikts ar debetkarti vai kredītkarti, iespēja iegādāties karti, kuru var izmantot kredīta un debeta maksājumu veikšanai, kļūst aizvien pievilcīgāka. Minētā sistēma var sniegt īpašas priekšrocības vairākām sabiedrības grupām. Tas attiecas uz imigrantiem, personām, kam nav konta bankā vai kam ir zema kredīspēja, un, noteiktos apstākļos, uz jauniešiem un personām ar invaliditāti. EESK izsaka bažas, ka no patērētāju tiesību aizsardzības viedokļa minētās grupas ir visneaizsargātākās. Dalībvalstīm, īstenojot direktīvu, būtu jāņem vērā minētā neaizsargātība.

Briselē, 2009. gada 26. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI